

לקט אמרות חז"ל
רעיונות, עובדות
והנהגות מגדולי
ישראל,
על מדות טובות
שמביאות לאהבת
הזולת הנלמדות
מפרשת השבוע

ליקוט ועריכת: יצחק בן אהרן
כל הזכויות שמורות למכון אהבת אמת
אסור להעתיק, לצלם ולהדפיס בלי רשות בכתב

איטש לרעהו

מכון אהבת אמת – המרכז להעמקת ערכי אהבת הזולת

ע"ש ר' עבי יהודה דומוביץ ז"ל – רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242402
טל: 02-5671812 פקס: 077-7671812 דוא"ל: paypal: ahavemet@012.net.il

שבת קודש כב אייר תשפג: הדלקת נרות: ירושלים: 6:51 תל-אביב: 7:07 חיפה: 6:59 מוצאי שבת: ירושלים: 8:08 תל-אביב: 8:10 חיפה: 8:11 ר"ת: 8:43

פרשת בהר - בחוקותי

בטחון ושמח בחלקו

"הגזירה אמת והחריצות שקר..."

האור החיים הק' יעץ לבני קהילתו במרוקו שיקיימו את דברי התנא רבי מאיר (באבות פ"ד מ"ב) "הוי ממעט בעסק ועסוק בתורה" בכך שיפתחו את עסקיהם רק שלושה ימים בשבוע ובשאר הימים יעסקו בתורה. והבטיח להם בערבות אישית שירוויחו פרנסתם בזמן המועט לא פחות משהרוויחו בעבר במשך שבוע שלם. ואכן עשו כדבריו והצליחו. ברכת ה' שרתה בעסקיהם כהבטחת האוה"ח.

ואולם כאשר יצא משם האוה"ח כדי לעלות לארץ הקודש, החלו האנשים לשכוח את עצתו והאנשים חזרו לנהל עסקיהם כל ששת ימי השבוע בחשבם שבכך יכפילו הכנסותם ויצברו עושר. והנה התברר להם שלא הועילו בזה להרוויח מאומה ומה שהשיגו בעבר בשלושה ימים השיגו עתה בקושי בששה ימים.

התחוויר איפוא, ליהודי הקהילה, שהפרנסה קצובה לכל איש משמים בהשגחה פרטית וביד ה' להושיע ברב או במעט כפי עצתו של האוה"ח.

הלמות עמלים

"לא אקבל יותר ממה שנגזר..."

בזמן מלחמת תש"ח היה הגרי"ז **סולובייציק** זצ"ל זכאי לקבל סכום כסף לרווחת משפחתו מהשגרירות הפולנית. אך הוא סירב לקבל. פעם הביע הגרא"י **פינקל** זצ"ל את תמיהתו בפניו, מדוע מסרב וחי בדוחק עם משפחתו.

השיב לו הגרי"ז: "אני מאמין באמונה שלימה שיש לי כפי שנגזר, לא חסר לי אפילו פרוטה אחת, וא"כ מדוע שאקבל את המגיע לי מגוים, בעוד אוכל לקבל זאת מיהודים כשרים. והרי יותר ממה שנגזר עלי לקבל, בין כך לא יהיה לי.

עובדות לבית בריסק

הבוטח בה' שמספק לו כל צרכו, הריהו שמח בחלקו ואינו דואג דאגת המחר!

נלמד מהפסוק: "ואכלתם לשובע... וכי תאמרו מה נאכל בשנה השביעית... ועיזיתי את ברכתי" (פרק כה-ט, כ, כא)

והקשו המפרשים: וכי אם לא ישאלו "מה נאכל בשנה השביעית" לא יצוה הקב"ה את ברכתו ומדוע תלה את ברכתו ב"וכי תאמרו מה נאכל"? ומפרש הספורנו, שאם לא ישאלו "מה נאכל" יקויים בהם "ואכלתם לשובע" – שיהיו הפירות רבי המזון כענין שהיה בעומר שהיה מספיק לגדול כמו לקטן כאמרם ז"ל "אוכל קמעה ומתברך במעו" ונמילא יספיקו פירות הששית גם לשביעית. ואולם אם "יאמרו מה נאכל" כלומר: כאשר יסופק הדבר אצלם ולא יבטחו שיהיה המעט מספיק באיכותו, או אז "ועשת את התבואה לשלוש השנים" באופן שתשבע העין מראות, ואז תספיק הכמות.

דברים מאלפים כתב הגאון רבי יהונתן אייבשיץ זצ"ל (בספרו **אורים ותומים** חו"מ סי' סז) בביאור מצות השמיטה. וכך כתב: "על ידי המצוה ידע איש הישראלי... כי לא שלמיות אנושי לעסוק בקיבוץ הקנינים ולאסוף חמרים חמרים, יצבור ולא ידע מי אוספם, כי יראה כי שבתה הארץ שביטה לה' ויד הכל שוה בארץ אשר עיני ה' בה תמיד..."

ומצוה זו – כותב התומים – "גרמה לישראל שלא נשתקעו יותר מדי בעסק משא ומתן להרבות בסחורה כאניות סוחר ולבלות בו זמן יום ולילה, כהגוים אשר על פני האדמה, ולא כל המרבה בסחורה מחכים, כי לזו צריך הלוואות איש באחיו ולהיות נושה איש ברעהו מזמן לזמן, וזה א"א בהחזיק מצוה הנ"ל."

ואם כן, הרי חובה עלינו להחזיק במדת ההסתפקות כראוי, וזאת לעובד השלם מבלי לשים כל חושו וחילו וראשית אוננו בהבל המדומה ותחבולות לאסוף עושר שלא כמשפט התורה, כי אם להיות מתמימי דרך ההולכים בתורת השם."

יבטח באלוקי יעקב הוא הנותן לחם לכל בשר ובתורתו יגה יומם ולילה, עושר וכבוד אותו, וכאשר היו אבותינו לא פנו אל הון, רועי צאן מגז כבשים יתחממו ומחלב עתודים ישתו וברכת ה' היא תעשיר, ברצונו נותן וברצונו נוטל ושוא כל תחבולות בני אדם. עכ"ל התומים.

בספר "אגרא דכלה" (לרבי **צבי אלימלך מדינוב** זצ"ל) מזהיר לבל יהיה אדם להוט אחרי סיבות המסובבות להמציא פרנסתו, אלא ישען רק על השי"ת ויבטח בו שהוא כבר ימצא פרנסתו בסיבה שתזדמן לו. כי מי שחושב תמיד בהבלי עולם למצוא סיבות לפרנסתו ומחייטו ועי"ז גורם לבטלו מעבודת השי"ת, יקרא כעובד עבודה זרה בטהרה, משא"כ הבוטח בהשי"ת ויודע שהכל כפי גזירת הבורא, בכך תהיה לו מנוחת הנפש ויסיר דאגת העולם מלבו.

ומוסיף ה"אגרא דכלה", שזהו ביאור הפסוק (במשלי יט-כא) "רבות מחשבות בלב איש ועצת ה' היא תקום" – אדם חושב להשתדל בדרכים שונות ומשונות להמציא לו פרנסתו, אך בסופו של דבר עצת ה' בסיבת פרנסתו היא שתקום לו.

החזון איש (בספרו **אמונה ובטחון** פ"ב) מביא מספר כללים במדת הבטחון: (א) גם כאשר נמצא אדם במצוקה ולא נראה לו כל אפשרות טבעית להושיע, צריך לבטוח ולהאמין שלהקב"ה מספיק דרכים כדי לעזור לו ולהושיעו.

(ב) **לדעת** שאף אם לא ניצל מצרתו ח", לא הסיבה הנראית לעין היא הגורמת, אלא רצונו וציוויו של הקב"ה ששלח את הסיבה.

(ג) **הבוטח** מפנה את לבו, בעת צרתו, בעיקר לתשובה תפלה וצדקה, ואינו משתדל במיוחד אחרי בני אדם לבקש עזרתם. אך המחוסר בטחון, עושה ההפך מזה, ומחפש עצות ותחבולות אצל בני אדם.

ככל שירבה אדם בעצמו ובעם ישראל את לימוד התורה וקיום המצוות, כן ייטיב עם העם!

נלמד מהפסוק: "אם בחקותי תלכו ואת מצוותי תשמרו... וישבתם לבטח בארצכם ונתתי שלום בארץ" (פרק כו-ג, ד, ו)

נמצאנו למדים, כי מי שחפץ באמת ובתמים לתרום לתורה נכבדה ומכרעת להגנת העם והארץ. מי שחפץ באמת לסייע להדיפת האויבים ומיגורם ובהשגת שלום ובטחון. אין לו אלא למלא וליישם את אותם הוראות המפורשות בתורה: לעמוד בלימוד התורה ולקיים מצוותיה! כי רק על ידי אלו מובטח שלום ובטחון בארץ. וממילא, ככל שיותר יתרבה לימוד התורה וקיום המצוות בעם, כן תגדל ותתחזק רשת ההגנה והבטחון.

מובא בזהר הק' (פר' ויצא כח-כד) על הפסוק בתהלים "אם ה' לא ישמור עיר שוא שקד שומר". פסוק זה מלמד ששמירת העיר על ידי הקב"ה תלויה בלומדי התורה, ובזכות לימוד תורתם, העיר קיימת ועומדת, ולא בכח האנשים החזקים שישנם בעולם.

זהו פירוש הפסוק "אם ה' לא ישמור עיר" - היינו אם לא יעסקו בתורה, ועקב כך יסיר ה' את שמירתו מהעיר ח"ו (כפי שהוזהרנו מפורשות בפסוקי התורה), אזי "שוא שקד שומר" - אף אם השומרים (חיילי הצבא) יהיו החזקים שבעולם, לא יצליחו להציל את העיר מחורבן.

ועד היכן מגיע כח תורתו של התלמיד חכם העוסק בתורה, מובא **בבעל הטורים** על הפסוק "ויהי בארבעים שנה" (דברים א-ג) בזה הלשון: ב' במסורה ויהי בארבעים "מגן אם יראה ורומח בארבעים אלף בישראל" (שופטים ה-ח) לומר: אם יהיה תלמיד חכם אחד בין ארבעים אלף, אין צריכים לא מגן ולא רומח כי תלמיד חכם מגן עליהם מאויביהם (תד"א פ"י) דאיירי התם בתלמידי חכמים שנאמר לבי לחוקקי ישראל, והכא נמי כתיב בתריה ענין התורה שנאמר "הואיל משה באר את התורה". עכ"ל בעה"ט.

החפץ חיים היה רגיל לומר (והובא בספרו עה"ת), כי ללא אותם צדיקים ותלמידי חכמים שלומדים ומקיימים את התורה, בכל דור ודור, אין העולם יכול להתקיים (וכמפורש בפסוק "אם לא בריתי יומם ולילה חוקות שמים וארץ לא שמתיו). זו כוונת חז"ל בגמרא (שבת פח.): "כפה עליהם הר כגיגית ואמר אם תקבלו את תורה מוטב, ואם לאו שם תהא קבורתכם".

פירוש של דבר, שאם לא יקבלו. חלילה, את התורה, אזי כל העולם כולו יקבר מתחת לחורבות העולם, ולא דוקא אלה העומדים פה למרגלות הר סיני [שהרי לא נאמר "פה" תהא קבורתכם, אלא "שם" - בכל מקום שהם].

ומובא בשם הגרי"ז זצ"ל שהיה חוזר ואומר תמיד, כי בני הישיבות, אלו שתורתם אומנותם ומדקדקים במצוות כראוי, אין להם לפחד מכל דבר רע ומכל מרעין בישין המתרחשים בארץ, ועליהם נאמר "ובהר ציון תהיה פליטה והיה קודש".

שח"ק האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל שנוכח לראות כאשר שהה במחנות העבודה באושוויץ בשנות השואה האיומה, היו מעבידים אותם בפרך עד כלות הכוחות, והיו שם יהודים שהכינו לעצמם כמה דפי גמרא ופרקי משניות, ובכל פעם תוך כדי העבודה, היו ממלמלים משניות בעל פה, וכך גם שיננו מסכתות וגמרות על פה והיו חוזרים עליה שוב ושוב.

והעיד האדמו"ר שכל אלו שהיו שוקדים לעסוק בתורה בכל מצב שהוא, נשארו בחיים מכח זכות לימוד התורה! והעיד על עצמו שכך ניצל כמה וכמה פעמים במקרים שהיו בטוח שהורגים אותו, וניצל בניסי ניסים!

ידועים דברי חז"ל במדרש שבעת גזירתו של המן, עסק מרדכי עם תלמידיו בתורה בסוגית קמיצה ומנחת העומר. ואמר להם המן כי השעורים מהם בא העומר, יבטלו את עשרת אלפים כיכר כסף שלו".

אמר על כך הגרא"ל שטיינמן זצ"ל: הרי ערכו ג' ימים של צום ותפלה, וכל זה עדיין לא הספיק להכריע את גזירת המן, ומה הכריע? לימוד הסוגיא של מנחת העומר! ללמדנו שאת עמלק מכריעים רק בכח לימוד התורה!

זכות התורה לעצירת המגיפה...

תקופה קצרה לאחר הסתלקותו של כ"ק האדמו"ר מגור בעל **החידושי הרי"ם**, התפשטה בעולם מגיפת ה"חולירע" שהפילה חללים רבים. באותם ימים עשה החסיד רבי שלמה בוכוולד ז"ל את דרכו מווארשא כדי להקביל את פני הרה"ק **רבי חנוך העניך מאלכסנדר** זצ"ל. עם בואו אמר לו הרבי מאלכסנדר כי בימי נעוריו גם התפשטה המחלה הזו, והדפיס אז ספר של אחד מן הראשונים שעד אז היה צפון בכתב יד, ובזכות הפצת תורתו לרבים נעצרה המגיפה.

הוסיף הרבי וביקש: "מיד עם שובך לווארשא תמשיך בנסיעתך לגור אל נכדו של החידושי הרי"ם, **בעל השפת אמת** ותאמר לו בשמי, שימחר ויתחיל לסדר את כתבי החידושי הרי"ם על מנת להוציאם לזכות את הרבים בלימוד תורתו, וכאשר יתפרסמו דברי תורתו של אותו צדיק שלמד לאמיתתה של תורה בקדושה ובטהרה, בוודאי תהיה זו סגולה לעצור את המגיפה.

ואכן קיים רבי שלמה את בקשת הרבי מאלכסנדר, וכשמסר הדברים לשפת אמת התפעל מאד ואמר שכן יעשה. ומיד החל לסדר את הכתבים ותוך זמן קצר נדפסו התשובות של החידושי הרי"ם שהשיב לשואליו בהלכה. ומיד לאחר מכן נעצרה המגיפה מעל ישראל.

מתוך מאמר

בזכות תורתו של המהרש"א...

סיפר הגאון רבי אברהם גחובסקי זצ"ל: מעשה במשפחה בהונגריה, בזמן מלחמת העולם השנייה, שעלה בידם לברוח לארץ ישראל על ידי שנמצאה אניה קטנה להסיעם ארצה. הם הודיעו על תוכניתם לקרוביהם בארץ ישראל.

המתינו הקרובים בכליון עינים לבואם, אולם המשפחה בוששה לבוא. בצר להם פנו הקרובים אל **החזון איש**, ותינו בפניו את חששם הגדול לגורלם. אך החזון איש הרגיעם ואמר להם:

"בישיבות בהונגריה לומדים הרבה **מהרש"א**. נמצא איפוא כי האניה מלאה מהרש"א וממילא מובטח מכח תורתו של המהרש"א שלא יארע לאניה מאומה". ואכן כעבור זמן קצר הגיעה המשפחה בשלום לארץ הקודש.

הלמות עמלים

הזכות הגדולה...

המעשה שלפנינו אמנם כבר פורסם, ובכל זאת יש בנותן ענין להביאו, שכן גם הוא מלמד על זכותו וכוחו הגדול של לימוד התורה. וכך סיפר הגאון **רבי בנימין דוד אלישיב** שליט"א:

כשנפטרה הרבנית, נוות ביתו של הגה"ק **רבי שלמה אלישיב** זצ"ל (בעל ה"לשם"), עברו בתו וחתנו הגאון **רבי אברהם אלישיב** זצ"ל להתגורר בביתו בעיירה שאוויל. ולמגינת ליבם, הרבה שנים לא זכו לבנים. כבר עברו קרוב לעשרים שנה מאז נשואיהם ועדיין לא נושעו.

באחד הימים, אף קיבלו תשובה מגדולי הרופאים שבולנא, שאין להם כל סיכוי להפקד בזרע של קיימא. נקל לשער את צערה הגדול של האשה, בתו של בעל ה"לשם". היא ביקשה לפרוק את צערה בבכיה, אך מכיון שחששה שמא תצער בכך את בעלה ותפריע לו מלימודו, יצאה מהבית, הלכה והסתתרה מאחורי אורות הסוסים, שם ישבה ומיררה בבכי קורע לב את מר גורלה.

והנה בעוד היא ממררת בבכי, עבר לפתע אביה בעל ה"לשם" ושאל אותה: "בתי למה תבכי?" ענתה במר ליבה: "הלא הנך יודע אבי...! אך האב המשיך והקשה: "אבל מדוע תבכי בחוץ ולא בתוך הבית?" השיבה הבת כי לא רצתה שבכיותיה יפריעו ללימוד התורה של בעלה הגדול.

התפעל בעל ה"לשם" מגדלות נפשה של בתו ואמר לה: "אם את כל כך זהירה מלבטל לימוד תורה, הרי שיש לך זכות גדולה, ותזכי בעזה"ית בזכות זה להפקד בבו אשר יאיר עיני ישראל בתורתו ויראתו ולא יפריע לו דבר בלימודו כל ימיו..." ואכן לתקופת השנה נולד לה בן שהאיר את העולם, הוא הגאון **רבי יוסף שלום אלישיב** זצ"ל.

שלימות בגמילות חסד – כאשר נעשה באופן המועיל ביותר לזולת!

נלמד מהפסוק: "ונתתי גשמיכם בעתם" (פרק כו-ד)

ואמרו חז"ל: מהי בעתם? לא שכורה [שלא תשתה יותר מדין] ולא צמאה אלא בינונית. דבר אחר: בעתו – בלילי רביעית ובלילי שבתות. ופירש רש"י: שאין טורח על בני אדם דאין הולכים בדרכים (תענית כב:). עוד אמרו חז"ל (מד"ר לה-ט): בימי הורדוס המלך היו גשמים יורדים בלילות, ובשחרית נשבה הרוח נתפזרו העבים וזרחה החמה, נתגבה הארץ והיו פועלים יוצאים ועוסקים במלאכתם, ויודעים שרצון אביהם שבשמים הם עושים. כך צריכה להיות ההטבה מאדם לחברו, באופן הנוח ביותר לחברו.

בשיחה שנשא רבינו הגרא"מ שך זצ"ל (תמוז תשל"ט) אמר בין היתר: עיקר תכלית הבריאה היא רצונו יתברך להטיב עם בראוי, כמו שנאמר "עולם חסד יבנה", ואין הבורא יתברך נצרך לעולם כמו שנאמר (איוב לה-ז) "אם צדקת מה תתן לו". וכדברי חז"ל (ב"ר מד-א): וכי מה איכפת ליה להקב"ה למי ששוחט מן הצואר או מי ששוחט מן העורף, הרי לא ניתנו המצוות אלא לצרף בהם את הבריות, והיינו שמעשה המצוה אינו מוסיף להקב"ה ואינו גורע ממנו מאומה אם לא יעשה, וכל רצונו בזה להטיב עם בראויו.

הקב"ה ברא את האדם "בצלמו כדמותו" וממילא יש להדמות להש"ת וללכת בדרכיו. כשם שהש"ת מתחסד ונותן את כל העולם לכל יחיד ויחיד. כך אתה תהיה בעל חסד ותתן לשני את כל הטובות כאילו הוא יחידי בעולם.

ואף גם זו: יש לאדם להטיב לא רק עם ילדיו וידידיו, אלא גם עם מי שחולק עליו, כי גם הוא יצירה של הש"ת. וצריך לתת לו, להטיב עמו ולעשות עמו חסד. האדם צריך להיות טוב ומטיב לכל וכדברי חז"ל (שבת קלג:): מה הוא רחום וחנון, אף אתה רחום וחנון – כשם שהקב"ה רחום וחנון כלפי כולם, כך אתה צריך להיות כלפי כולם.

הגאון רבי חיים קרייזווירט זצ"ל (גאב"ד אנטוורפן), היה רגיל לומר לאנשי קהילתו: "ללמוד כמו הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל אנו לא יכולים. להתפלל כמוהו גם לא. אך לעשות חסד כמו רבי עקיבא איגר אנו יכולים, כי במעשה חסד לזולת, המצוה מתייחסת בעיקר למקבל, ואם המקבל נהנה מהעזרה, אזי זכינו לקיים את מעשה החסד כמו שצריך.

כיצד יתעורר אדם לעשיית חסד? מיעץ החפץ חיים (בספרו **אהבת חסד ח"ג-פ"ח**) "על ידי, שיתבונן תמיד בכתובים ובמאמרי חז"ל המספרים לנו בגודל שבת המדה הקדושה הזו, ויתברר ויתאמת אצלו שזה הוא רצון הש"ת שנרגיל עצמינו להתנהג ברחמים ובחסד עם זולתינו. כדכתיב: "ללכת בכל דרכיו", ובזכות זה יתחסד עמו הש"ת גם כן בכל עניניו.

שירות "מלצרות" בעולם הזה...

סיפר הגאון רבי אברהם נובוגרוצקי שליט"א מעשה ששמע מראש ישיבת איתרי הגאון רבי מרדכי אליפנט זצ"ל: כשהגיע רבי מרדכי להבחן בישיבת בית התלמוד בארה"ב וחיפש את ראש הישיבה הגאון רבי לייב מאלין זצ"ל, מצא אותו לתדהמתו מנקה את חדרי השירותים, מטאטא ושוטף... הוא לא האמין למראה עיניו, לראות מחזה כזה ועוד באמריקה...

כשהבחין רבי לייב בפליאתו הרבה, הסביר לו: "המשגיח רבי ירוחם זצ"ל היה אומר שהעולם הזה הוא בית מלון יקר מאוד, שעל כל הנאה שלוקחים ממנו משלמים מחיר גבוה, ומי יודע מה ישאר לנו בחשבון בעולם הבא, אחרי כל מה שקיבלנו. אבל יש עצה אחת להפטר מתשלום: להיות מלצר! מלצר אוכל בלי חשבון, כי הוא משרת את אורחי המלון..."

כאשר אדם עובד בעוה"ז אצל הקב"ה כמלצר, הוא זכאי לארוחות חינוך על חשבון בעל המלון. הפטיר רבי לייב: "כשאני ראש ישיבה, אני לא מלצר, אבל כשאני מנקה – אני מלצר!".

אחרון לדור דעה

"בזכות החסד שעשיתי..."

באחת הפעמים כשאמר הגה"צ רבי ישראל אליהו וינטרויב זצ"ל "חבורה" בעניני קדשים והשומעים התפעלו מאוד מהחידושים הנפלאים, הביע בפניו אחד השומעים את התפעלותו, אמר לו רב ישראל אליהו:

"אספר לך בזכות מה זכיתי לכך. אתמול כשחזרתי הביתה בערב, עדיין הסוגיא לא היתה מספיק ברורה אצלי. מאוד חפצתי לחזור ולשבת ולעיין שוב בסוגיא.

ואולם כשנכנסתי הביתה, ראיתי שהמטבח לא מסודר והכלים לא רחוצים והרבנית ישנה. הבנתי שנפלה עליה חולשה. נכנסתי למטבח וסידרתי הכל. רחצתי כלים. כמובן שבעת שרחצתי אותם חשבתי על הסוגיא. באותו זמן נפל ברעיוני המהלך הנפלא שכל ה"חבורה" בנויה עליו..."

ישורון – כד

ברכת השלום

אין ברכת הארץ אלא בזמן ששורר שלום בין איש לרעהו!

נלמד מהפסוק: "ונתתי שלום בארץ ושכבתם ואין מחריד" (פרק כג-ו)

וכתב רש"י: שמא תאמרו הרי מאכל הרי משתה אם אין שלום אין כלום, תלמוד לומר אחר כל זאת "ונתתי שלום בארץ", מכאן שהשלום שקול כנגד הכל, וכן הוא אומר "עושה שלום ובורא את הכל". והרמב"ן פירש: "ונתתי שלום בארץ" – היינו שלום שיהיה ביניכם ולא תלחמו איש באחיו, וכן פירש האור החיים, שפסוק זה מכוון על בני ישראל.

בספר ליקוטי יהודה (בראשית) הביא את דבריו של "כ"ק האדמו"ר מגור בעל האמרי אמת על חשיבותו הגדולה של השלום. וכך אמר: "ישראל סבא, בכל צרה היתה העצה שלו, לרדוף אחר השלום! כמו שנאמר (בפרשת וישב) שיעקב אבינו אמר ליוסף: "לך נא ראה את שלום אחיך ואת שלום הצאן", כיון שהיתה ליעקב אבינו מלחמה עם עשוי, אמר לבניו: ראשית כל תעשו שלום ביניכם, כי אז ננצח את עשוי, כמו שאכן כך היה.

הגאון רבי יצחק זילברשטיין שליט"א הביא "מרשם בדוק" מדברי חז"ל כיצד להנצל מכל אויב ופגע רע: על הפסוק "כי חרבך הנפת עליה ותחלליה" (שמות כ-כב) כתב רש"י: "ועוד, שהמזבח מטיל שלום בין ישראל לאבינו שבשמים, לפיכך לא יבוא עליו כורת ומחבל, והרי הדברים ק"ו: ומה אבנים שאינן רואות ולא שומעות ולא מדברות, ע"י שמטילות שלום אמרה תורה לא תניף עליהם ברזל, המטיל שלום בין איש לאשתו, בין משפחה למשפחה ובין אדם לחברו, על אחת כמה וכמה שלא תבואהו פורענות.

"לנטות אחרי הרוב ולהתחשב במיעוט..."

יהודי נכבד נכנס פעם להוועץ עם הגאון רבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, האם להכנס ל"עובי הקורה" באחת הפרשיות הציבוריות בקהילה בחו"ל ובעוד כמה עניני מחלוקת ושלום בקהילה זו.

אמר לו רש"י: "דע לך כי גדולה מעלת השלום, עד כדי כך שמותר לשנות מפני דרכי שלום, למרות שעל האדם לבזבז כל ממנו מפני עבירת לאו אחד, מכל מקום מותר לשנות למען השלום. הרי לנו רום מעלת השלום, לא להגיע כלל למחלוקת ומריבות. וכן בנגעים רואים שמחמת לשון הרע, העונש שלו להיות בדם מוחץ למחנה. מדוע? משום שאיש כזה אינו ראוי כלל לבוא בקהל.

הוסיף רש"י ואמר: "עוד עליך לדעת כי לכאורה הדרך להתנהל בשלום היא כך: לנטות אחרי רבים. אבל אם טענות המיעוט לא סותרות לטענות הרוב, אזי יש להתחשב גם עם המיעוט. שאם לא כן, אין דרך לשלום, שהרי אין הדעות שוות.

וסיים רש"י: לענין מה ששאלת' האם עליך להתערב במחלוקת שישנה באותה קהילה, עליך לדעת כי לא כל פעם חייבים להתערב בין הצדדים ולנסות לעשות שלום ביניהם. כי לפעמים מנסיים להכניס אצבע אחת למען השלום, ומהר מאוד כל העשר האצבעות טובעות במחלוקת רח"ל.

הלמות עמלים

ומי כעמך ישראל

בין איש לרעהו – סיפורים בני זמננו

ניסיתם פעם "להסביר" משהו לתינוק?

סיפור ראשון:

לפני שנים עבר יהודי יקר בארה"ב תאונת-דרכים. הוא איבד את הכרתו ואושפז למשך תקופה בבית החולים.

הילד שלו, בגיל חמש, הצליח לעכל את העובדה ש"אבא לא בבית", ואפילו ש"אבא חולה". אבל דבר אחד שבר אותו יותר מהכול.

לא. אין לכם סיכוי לנחש מה היה הדבר הזה!

אמא לקחה אותו לבית חולים לבקר את אבא. הוא נעמד ליד מיטת האשפוז והתחיל לדבר עם אבא. החולה, בהיותו מחוסר הכרה, כמובן לא יכל לענות לו.

כאשר עזב הילד את בית החולים הוא אמר לאמא מתוך כאב עצום: "אבא לא אוהב אותי!"

לא מדובר כאן בזאטוט בן שנה וחצי, אלא בילד גדול יותר. למרות זאת הוא לא הצליח לראות את כל התמונה שמסביב, הוא יודע דבר אחד: אם הוא מדבר עם אבא, ואבא לא עונה לו – סימן שאבא 'ברוגז'.

סיפור שני:

נולדה לנו נכדה במזל טוב. הגענו לבקר בבית החולים 'שערי צדק' בירושלים. במהלך הביקור עזבה היולדת את החדר למשך כמה רגעים, ושחינו לבד עם התינוקת בחדר.

התינוקת בכתה...

הרמתי אותה ואמרתי לעצמי כך; יש לך שתי אפשרויות להרגיע אותה. האופציה הראשונה להסביר לתינוקת שבעוד כמה דקות אמא חוזרת, ובינתיים כדאי לה לשמור על השקט. מדוע? מפני שהבכי שלה מפריע לאנשים שבסביבה. ויתירה מכך: אם היא תהיה רגועה, נקנה לה כל מה שהיא רוצה... עוד לפני שנציג את האופציה השנייה כיצד לנהוג, נשאל: האם הטיעונים וההצעות ההגיוניים הללו שכנעו אותה להפסיק לבכות? ברור שלא!

האופציה השנייה היא להרים את התינוקת על הידיים.

להקרין כלפיה שלווה ושמחה והיא תירגע!

* * *

את שני הסיפורים סיפר המשגיח **רבי נח אורלויק** שליט"א, במטרה להמחיש יסוד עצום: ה"שפה" של ילד היא שפת הרגש. ככלל, הילד לא מקשיב לתוכן המילים – שכן שפתו היא רק שפת הרגש – אלא רק לצורת אמירתם. ילד **שואה** כעס בבית, ילד שאבא שלו חלילה מתוסכל, הרי זה מותר עליו רושם חזק מאוד וזה נשאר!

מתוך היסוד הזה הולכת ונבנית מערכת שלימה שמיטבה לכוון אותנו, ההורים, בהתמודדות עם נושא הכעס. אך במסגרת המצומצמת הנוכחית נילאץ להסתפק בנקודה אחת בלבד:

כעס הוא תסכול. הכעס מבטא את רמת הפער שבין המצב הרצוי למצב המצוי. מי שהוא כבר בר דעת יכול לסכם לעצמו את תמונת המצב הכללית, ולהגיע למסקנה שלא צריך לכעוס. אבל ילד לא מסוגל להתבונן בתמונת המצב הכללית, הוא מרגיש רעב, הוא עייף, הוא לא מסוגל לשאת זאת והוא פורץ בכעס. בעל השם משמואל זצ"ל מגדיר את ההבדל בין ילד למבוגר כך. אצל ילד שולט הרגש, ואצל מבוגר נעשה איחוד בין השכל לרגש.

אחד ההבדלים שבין שכל לרגש הוא שהשכל יודע שיש 'עתידי', והוא זוכר שהיה 'עבר' אבל רגש מכיר רק ב'הווה'. כאשר יש לאדם רגע של 'התעוררות' הוא משוכנע שהרגע ישאר אצלו לנצח – זה כוחו של רגש: הווה! כדאי לדעת שילד חי תמיד במצב של הווה, כל מציאותו היא רק הרגע הזה! ממילא, כאשר חסר לו משהו הוא נהיה אויס-מענטש. ילד הוא או לגמרי מרוצה, או לגמרי אויס-מענטש, למה? כי הוא חי תמיד בהווה.

נמצאנו למדים שהילד מעצם מציאותו גם מושפע יותר מכעס, וגם נוטה בעצמו יותר לכעס. כאשר יודעים ומפנימים זאת מראש הרבה יותר קל לכוון את ההתנהגות שלנו שתהיה באופן רגוע, ראוי ומבורך!

הודעה חשובה ומשמחת

אנו חוזרים ומכריזים בזאת כבשנים קודמות על מבצע פרסים לעידוד וטיפוח מדות טובות. כל שעליכם לעשות: לכתוב סיפור מעניין ולא שיגרתי על מדות טובות שאירע אצלכם או אצל מכרכם, בתנאי שהסיפור עדיין לא פורסם בספר או בכתבי עת, ולשולחו לפי כתובת המכון:

"מכון אהבת אמת" רח' אבן עזרא 2 ירושלים 9242410 או פקס: 077-7671812 או אימייל: haemesemes@gmail.com

עשרים סיפורים שיבחרו, יפורסמו במדור זה ויזכו את שולחיהם בסך 100 ש"ח(!)

הסיפורים שיתקבלו יטופלו רק בתנאים הבאים:

- 1) אורך הסיפור בין 200-500 מילים (בעברית), בכתב יד ברור וקריא. (עדיף מודפס במחשב).
- 2) על השולח לרשום שמו, כתובתו המדויקת ומס' טלפון.
- 3) למכון שמורה הזכות, לפרסם את כל הסיפורים שישלחו, והרי הם רכוש המכון, (מלבד כשיש הוראה אחרת מהשולח) ורק 20 סיפורים יזכו לקבל הפרס.
- 4) למכון אהבת אמת שמורה הזכות, לערוך ולעבד את הסיפור לפי מדת הצורך.
- 5) למותר לציין כי על שולח סיפור האחריות לבדוק שהסיפור לא פורסם בספר או בכתב עת ואין עליו "זכויות יוצרים".

בשבעות הקרובים נתחיל בע"ה לפרסם את הסיפורים והזוכים הראשונים.

מה ששנא עליך אל תעשה לחברך – וגם חייך אליו